

Congruències i discrepàncies en les escales de valors entre pares i fills adolescents

Dionisio MARTÍN VALERO

Introducció.

Partint de la hipòtesi de Rokeach (1973), que els valors tenen l'origen en la societat a què pertanyen i en la personalitat del subjecte que els comparteix, podem deduir que els valors morals depenen en gran mesura de factors socials i que tota societat posseeix un sistema de valors que imposa als seus membres (socialització). És mitjançant aquest procés de socialització com l'individu incorpora valors i creences vigents en la societat, expectatives i prescripcions de comportament adequats a rols específics... En aquest procés, la incidència dels pares (model extern) en les escales de valors de l'adolescent resulta d'enorme importància, com a transmissors d'expectatives normatives, ja que com diu Brim (1965: 56):

el desenvolupament del comportament de papers estarà determinat, en gran mesura, per una interacció entre les relacions de l'individu amb altres persones que tenen importància per a ell i la manera en què percep les expectatives d'aquestes persones.

Investigacions serioses demostren que la major part d'adolescents, lluny de rebutjar, valoren i respecten els consells dels pares en temes importants. En aquesta direcció es troben els treballs de Douvan i Adelson (1966) que demostren que el grau d'alienació entre adolescents i els seus pares és mínima; el que ens indueix a afirmar que *els pares resulten ser el grup més significatiu i influent en les ordenacions axiològiques dels seus fills*. Gfellner (1986) en un estudi dirigit a les percepcions que tenen els adolescents dels estils parentals, va concloure que l'estil afectuós *correlacionava* més amb el desenvolupament de l'ego i la moral, cosa contrària a la que passava amb l'estil exigent i castigador.

Quan els pares abdiquen de les seues obligacions cap als fills, aquests busquen el suport i l'ajut dels companys per solucionar els problemes o, més aviat, per compartir els problemes; situacions que augmenten amb els abandonaments i desafeccions paternes, cosa que impossibilita l'aparició d'un quadre o escala

de valors amb què identificar-se. En aquest sentit, Bowerman i Kinch (1959) reflecteixen la diferència existent en l'adolescent referida a l'orientació normativa i identificació: segueix més els consells dels pares en temes importants i de futur, i altrament, comparteix els desitjos dels companys en necessitats actuals relatives a estatus i identificació.

Acceptada la importància de les actituds i conductes, com a reflex dels valors, (exemple) dels pares (model) respecte dels seus fills (socialitzats), concloem la introducció d'aquest article amb una frase motiu de reflexió: les influències familiars són una cosa i la percepció que en fa l'adolescent una altra.

Mètode. Disseny, mostra i procediment.

L'estudi que presentem respon a l'objectiu específic, recollit dins d'un ampli treball d'investigació, de comparar les escales de valors de mostres de joves adolescents amb les dels seus pares per tal d'observar: *a*) les diferències generacionals, i *b*) el grau de correlació.

La mostra, referida tant a joves adolescents com als seus pares, és de 437 subjectes residents a la província de València. Ambdues mostres es distribueixen pràcticament al 50% entre l'home i la dona. Les mostres atenen també la variable classe social, on es produeix la distribució següent: suburbial-baixa (7%), mitjana (82%) i elitista-alta (11%).

Per realitzar les anàlisis de les diferències entre mitjanes per tal d'extraure-hi similituds i diferències significatives entre els diferents grups/variables, ens servim de la mitjana dels valors de cada grup. La tècnica utilitzada ha estat el coeficient de correlació per ordre de rangs de Sperman (*p*), utilitzant el coeficient corrector per igualar els resultats a (*r*) de Pearson.

Instrument de mesura.

Per mesurar les escales de valors s'ha utilitzat el *Value Survey* (RVS) de Rokeach. En aquesta escala es recull la importància relativa dels diferents valors dins del sistema de creences d'una persona i consta de 36 valors, distribuïts en dues classes: 18 valors finals, referits a aspiracions generals o estats finals d'existència, i 18 valors instrumentals, referits a mitjans per a les aspiracions o modes de conducta.

Resultats.

Per obtenir una visió global de l'anàlisi comparativa entre les escales de valors dels pares i les dels seus fills, presentem les taules 1 i 2, en què es recull la prioritització significativa de valors finals entre ambdues mostres en relació amb la variable gènere i la variable classe social respectivament, i les taules 3 i 4 amb el mateix contingut, però referides als valors instrumentals.

Taula 1. Priorització V. Finals (gènere)

Priorització significativa de valors finals.

Mostra: adolescents/pares (gènere)

<i>Adolescents</i>	<i>Prioritzen abans que</i>	<i>V. Finals</i>
HOMES	PARES (HOMES)	Vida còmoda (2.26*)
		Vida excit. (4.24**)
		Món agrad. (4.94**)
		Felicitat (4.79**)
		Intim.sex. (6.67**)
		Plaer (5.36**)
		Salv. eterna (2.43*)
HOMES	MARES (DONES)	Amistat (1.97*)
		Vida còmoda (2.97**)
		Vida excit. (5.06**)
		Món agrad. (5.97**)
		Llibertat (2.77**)
		Felicitat (5.43**)
		Intim. sexual (4.25**)
Plaer (6.03**)		
DONES	PARES (HOMES)	Amistat (4.96**)
		Vida excit. (4.57**)
		Món en pau (3.26**)
		Món agrad. (4.06**)
		Llibertat (2.50*)
		Felicitat (5.36**)
DONES	MARES (DONES)	Salv. eterna (3.13**)
		Amistat (3.00**)
		Els mateixos que amb els pares,
		(homes) tret de «salv. eterna»

<i>Pares</i>	<i>Prioritzen abans que</i>	<i>V. Finals</i>
		Sentit realitz. (5.19**), (5.80**)
		Igualtat 4.47**), (4.09**)
		Seguretat fam. (7.21**), (8.11**)
PARES I MARES	HOMES	Equil. intern (10.30**), (9.86**)
		Seguretat nac. (5.09**), (5.36**)
		Autoestima (2.37*), (3.31**)
		Recon. social (3.50**), (2.67**)
		Saviesa (1.97*), (2.91**)
		Vida còmoda (3.18**), (2.49*)
		Sentit realitz. (4.57**), (2.49*)
PARES I MARES	DONES	Seguretat fam. (4.33**), (5.26**)
		Equil. intern (8.83**), (8.10**)
		Intim. sexual (4.25**), (3.62**)
		Seguretat nac. (6.25**), (6.36**)
		Saviesa (3.00**), (3.82**)
(*) Diferències significatives al 0.005		
(**) Diferències significatives al 0.01		

Taula 2. Priorització V. Finals (classe social)

**Priorització significativa de valors finals.
Mostra: adolescents/pares (classe social)**

<i>Adolescents</i>	<i>Prioritzen abans que Pares</i>	<i>V. Finals</i>
		Vida excitant (2.58**)
		Llibertat (3.07**)
	CLASSE SUBURBIAL	Intim. sexual (4.75**)
		Plaer (3.01**)
		Vida excitant (5.53**)
		Món agradable (5.48**)
		Llibertat (2.40**)
	CLASSE MITJANA	Felicitat (6.56**)
		Plaer (3.17**)
		Salvac. eterna (4.17**)
		Amistat (10.50**)
		Vida còmoda (3.80**)
		Vida excitant (2.11**)
		Món en pau (5.20**)
	CLASSE ELITISTA	Món agradable (3.36**)
		Igualtat (4.83**)
		Felicitat (2.17*)
		Plaer (2.34*)

<i>Pares</i>	<i>Prioritzen abans que Adolescents V. Finals</i>
	Sentit realitz. (3.06**)
	Equilibri intern (2.49*)
CLASSE SUBURBIAL	Segur. nacional (3.45**)
	Autoestima (2.19*)
	Recon. social (2.56*)
	Sentit realitz. (4.52**)
	Igualtat (4.96**)
CLASSE MITJANA	Segur. familiar (7.94**)
	Equil. intern (10.74**)
	Segur. nacional (7.05**)
	Recon. social (2.75**)
	Saviesa (2.66**)
	Sentit realitz. (2.62**)
CLASSE ELITISTA	Segur. familiar (2.47*)
	Equil. intern (10.01**)
	Intim. sexual (1.98*)
	Autoestima (3.26**)
	Saviesa (2.08*)

(*) Diferències significatives al 0.05
(**) Diferències significatives al 0.01

Es pot observar com entre els valors que els adolescents prioritzen abans que els seus pares hi ha *tenir llibertat, tenir plaer i amistat*; mentre que valors com *tenir sentit de realització, igualtat, equilibri intern, seguretat nacional i saviesa*, els prioritzen després. Com es pot observar, els pares sembla que es decanten cap a valors que denoten un cert ingredient de maduresa. Aquesta tendència sembla que es manté dins de la variable classe social, en què destaquem la prioritziació que fan els joves respecte al valor *un món agradable* en totes les submostres, com també la prioritziació que realitzen en la classe elitista respecte al valor *un món en pau*.

Taula 3. Priorització V. Instrumentals (gènere)

Priorització significativa de valors instrumentals.		
Adolescents/pares (gènere)		
<i>Adolescents</i>	<i>Prioritzen abans que Pares</i>	<i>V. Finals</i>
		Obert (2.57*)
		Alegre (9.82**)
HOMES	PARES (HOMES)	Net (2.70**)
		Valent (2.09*)
		Afectiu (3.26**)
		Ambició (3.03**)
HOMES	MARES (DONES)	Obert (2.97**)
		Alegre (9.48**)
		Creatiu (3.61**)
		Afectiu (2.62**)
		Obert (7.30**)
DONES	PARES (HOMES)	Alegre (11.48**)
		Servicial (5.66**)
		Independent (3.67**)
		Afectiu (7.09**)
		Obert (7.53**)
DONES	MARES (DONES)	Alegre (11.50**)
		Net (3.36**)
		Independent (2.56*)
		Afectiu (6.55**)
<i>Pares</i>	<i>Prioritzen abans que</i>	<i>V. Instrumentals</i>
		Competent (6.00**)
PARES	ADOLESC. (HOMES)	Tolerant (6.86**)
		Honest (8.28**)
		Controlat (2.08*)
		Competent (3.51**)
MARES	ADOLESC. (HOMES)	Tolerant (8.03**)
		Servicial (2.44*)
		Honest (8.34**)
		Ambició (4.16**), (2.93**)
PARES I MARES	ADOLESC. (DONES)	Competent (9.91**), (7.29**)
		Tolerant (7.53**), (8.42**)
		Honest (4.56**), (4.48**)
		Lògic (4.53**), (5.50**)
		Controlat (5.85**), (5.50**)

(*) Diferències significatives al 0.05
(**) Diferències significatives al 0.01
NOTA: En els tres valors significatius (ambició, obert i honest), la major variabilitat correspon a la submostra Homes.

Taula 4. Priorització V. Instrumentals (classe social)

**Priorització significativa de valors instrumentals.
Adolescents/pares (classe social)**

<i>Adolescents</i>	<i>Prioritzen abans que Pares</i>	<i>V. Instrumentals</i>
		Ambició (2.28*)
		Alegre (4.41**)
	CLASSE SUBURBIAL	Independent (3.82**)
		Afectiu (2.61**)
		Obert (6.44**)
		Alegre (13.50**)
		Net (3.38**)
	CLASSE MITJANA	Independent (3.40**)
		Lògic (3.83**)
		Afectiu (5.29**)
		Obert (3.31**)
		Alegre (4.91**)
		Net (6.03**)
	CLASSE ELITISTA	Servicial (3.73**)
		Afectiu (5.14**)
		Obedient (4.79**)
		Educat (3.61**)
<i>Pares</i>	<i>Prioritzen abans que Adolescents</i>	<i>V. Instrumentals</i>
		Competent (5.47**)
	CLASSE SUBURBIAL	Tolerant (3.37**)
		Servicial (2.40*)
		Competent (8.59**)
	CLASSE MITJANA	Tolerant (8.30**)
		Honest (8.87**)
		Controlat (4.18**)
		Competent (6.57**)
		Tolerant (6.26**)
		Honest (3.82**)
	CLASSE ELITISTA	Creatiu (2.25*)
		Lògic (2.01*)
		Responsable (3.46**)
		Controlat (3.19**)

(*) Diferències significatives al 0.05

(**) Diferències significatives al 0.01

Respecte als valors instrumentals es pot observar com a tendència general una major prioritització dels adolescents cap a valors com *obert*, *alegre*, *net*, *independent* i *afectiu*; i, d'altra banda, els pares prioritzen abans valors com *ambició*, *competent*, *tolerant*, *honest*, *lògic* i *autocontrolat*. Per classes socials s'observa com el valor *ser alegre* és un valor netament adolescent, en la mesura que destaca en les prioritzacions dels xics en totes les comparacions realitzades. Juntament amb això destaquem el valor *independent* com a més prioritzat en les submostres suburbial i mitjana; el valor *afectiu* en les suburbial i elitista, i el valor *obert* en les mitjana i elitista.

Les dades referides a les anàlisis correlacionals s'ofereixen en les taules 5 i 6. Podem comprovar-hi la significació de les diferents correlacions entre ambdós col·lectius, tant en valors finals com en instrumentals.

Taula 5. Correlacions V.Finals (gènere i c. social)

**Correlacions entre les escales de valors finals
Adolescents i pares (gènere i classe social)**

	VARIABLES	V. FINALS
GÈNERE	Adolesc. homes	.724**
	Pares homes	
	Adolesc. Homes	.722**
	Mares	
	Adolesc. dones	.823**
	Pares homes	
	Adolesc. dones	.850**
	Mares	
C. SUBURBIAL	Adolescents	.755**
	Pares	
C. MITJANA	Adolescents	.808**
	Pares	
C. ELITISTA	Adolescents	.473*
	Pares	

(*) Correlacions significatives al 0.05

(**) Correlacions significatives al 0.01

Taula 6. Correlacions V. Instrumentals (gènere i c. soc.)

**Correlacions entre les escales de valors instrumentals
Adolescents i pares (gènere i classe social)**

	<i>VARIABLE</i>	<i>V. INSTRUMENTALS</i>
GÈNERE	Adolesc. homes	0.755**
	Pares homes	
	Adolesc. Homes	0.760**
	Mares	
	Adolesc. dones	0.640**
	Pares homes	
C. SUBURBIAL	Adolesc. dones	0.656**
	Mares	
C. MITJANA	Adolescentes	0.629**
	Pares	
C. ELITISTA	Adolescents	0.757**
	Pares	
	Adolescents	0.282*
	Pares	

(**) Correlació significativa al 0.01

De l'anàlisi d'aquestes taules es pot comprovar com, en valors finals, les correlacions dels adolescents amb els seus pares a nivell de gènere resulten altes i significatives al 0.01. Per classes socials segueixen la mateixa tendència, tret del grup elitista, les correlacions del qual sols són significatives al 0.05. Pel que fa als valors instrumentals totes les comparacions presenten correlacions molt altes i significatives al nivell de confiança del 0.01, excepte en la classe social elitista, que deixa de ser significativa.

Conclusions

Com a tendència general, els joves adolescents sembla que prioritzen valors agradables i prosocials abans que els seus pares. Altrament, posen menys èmfasi en valors referits als camps propis de l'adult (seguretat, autodirecció i

maduresa). Destaca la significativa prioritització que manifesta l'adolescent cap al valor *amistat* —tret de la classe suburbial—, cosa que el referma com a un valor destacat en aquesta etapa evolutiva.

El valor *llibertat* és més considerat per les xiques que pels pares i mares; els xics sols el consideren respecte de les seues mares. Aquest valor decau en el col·lectiu de mares, en el qual puja el valor *salvació eterna*. El mateix passa amb el valor *igualtat*, que és prioritzat per les xiques abans que els seus pares, però no així pels xics. Potser s'hi pot observar un índex d'«independència» de la dona jove davant del control més rigorós que els pares exerceixen tradicionalment sobre la conducta de les filles. En qualsevol cas, podem entendre que hi ha una manifestació de reivindicació juvenil de llibertat i igualtat (autonomia) per part de les xiques, que es pot deure, tant a una major maduresa evolutiva, com a la consciència d'una baixa valoració social de la dona.

Pel que fa a les correlacions entre les escales de valors finals, aquestes resulten en totes les submostres establertes altes i significatives al 0.01, tret de la classe elitista que ho és al 0.05; per la qual cosa es pot inferir que les escales de valors dels pares condicionen significativament les ordenacions axiològiques proposades pels seus fills adolescents. Igualment s'esdevé amb els valors instrumentals, les correlacions dels quals marquen una tendència de congruència alta, excepte en la classe elitista, on deixa de ser significativa.

Podem concloure dient que, almenys en aquests moments inicials de l'adolescència en què encara no s'ha produït la «crisi axiològica» de l'adolescència, les seues escales de valors resulten clarament harmonitzades amb les dels seus pares, la qual cosa ens indica que aquests resulten ser una de les principals fonts de valors per als seus fills.

BIBLIOGRAFIA

- BOWERMAN, C.E. i J. W. KINCH (1959): «Changes in family and peer orientation of children between the fourth and grades», *Social Forces*, 37, 206-211.
- BRIM, O.G. (1965): «Adolescent personality as self-other systems», *Journal of Marriage and the Family*, 27, 156-162.
- DOUVAN, E. i J. ADELSON, J. (1966): *The Adolescent Experience*. Nova York, John Wiley.
- GFELLNER, B.M. (1986): «Changes in ego and moral development in adolescent: A longitudinal study», *Journal of Adolescent*, 9, 4, 282-302.
- ROKEACH, M. (1973): *The nature of human values*. Nova York, Free Press.